

Een verandering van tijdperken: wat betekent dat voor de zorg?

Jan Rotmans

Tilburg, 20 November 2013

www.twitter.com/janrotmans

**We leven niet in tijdperk van verandering
maar in een verandering van tijdperken**

Kantelperiode

periode waarin heel veel tegelijk verandert

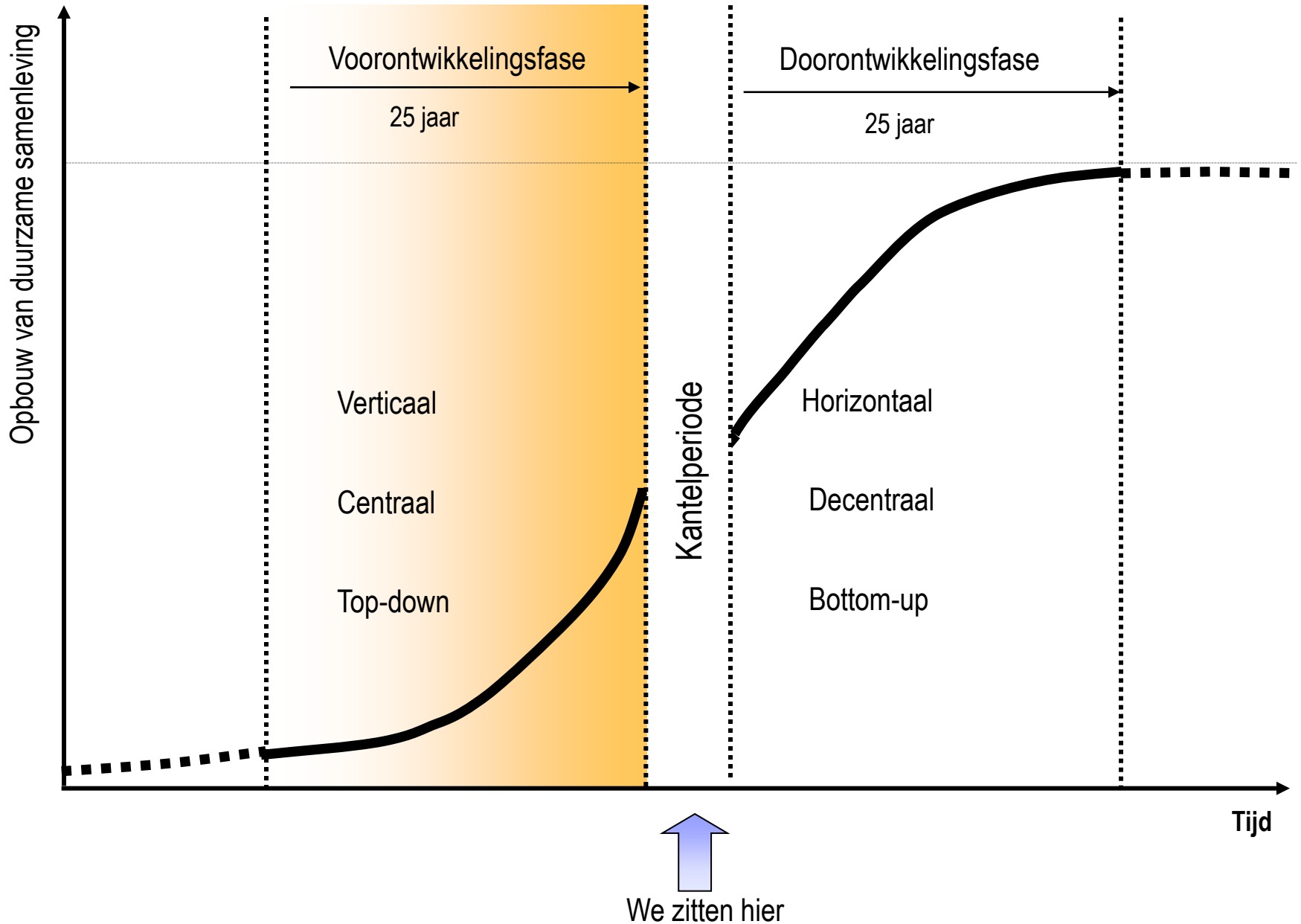
is zeldzaamheid in de geschiedenis

voorbeeld: eind 19de eeuw

moderniseringsproces fundament Nederland

onderwijs, kiesrecht, zorg, sociale opbouw

Transitie naar Samenleving 3.0

Samenleving 3.0

do it ourselves society

samenleving van onderop

participatiesamenleving

burgerkracht

sociaal doe het zelfden

Kantelfase

energiebedrijven vallen om

massale ontslagen in thuiszorg

welzijnsorganisaties verdwijnen

bouwbedrijven saneren op grote schaal

Evolutionaire Revolutie

silos worden afgebroken

nieuwe instituties ontstaan

mensen breken door structuren heen

Kantelen of Sneuvelen

*alle organisaties en instituties die zich niet aanpassen
aan de nieuwe werkelijkheid zullen verdwijnen*

3 van de 5 thuiszorganisaties zullen sneuvelen

Paradigma Wisseling

oude wereldbeeld

exploitatiemodel

economisch rendement

lineaire processen

waarde ontlenen

zelfredzaam

nieuwe wereldbeeld

co-operatiemodel

maatschap. rendement

kringlopen

waarde creëren

samenredzaam

Waar zien we die verandering?

energie

van centraal, fossiel naar decentraal duurzaam

welzijn

van zorgen voor naar zorgen dat

bouw

van aanbod & product naar vraag & dienst

zorg

van doelmatig & efficiënt naar mensgericht

Transitie in het sociaal domein

Drievoudige Dubbele Transitie

Jeugd, Zorg, Welzijn

- decentralisatie van rijk naar gemeenten
- integratie van beleidsterreinen
- bezuinigingen en efficiency operaties

Transformatie = Cultuuromslag

Risico

*zelfde fouten maken op gemeentelijke schaal
met minder geld en mensen*

gemeenten zijn nog niet klaar voor transitie

Transitie = Transformatie

transformatieve verandering

in structuur, cultuur, werkwijze

Transitie = Machtverschuiving

van

overheid

naar

burger

GezondheidsZorg

Kernprobleem in de Zorg

Systeemwaarden

doelmatigheid

efficiency

controle, beheersing

standaardisering

kosten / baten

Menswaarden

aandacht / tijd

vertrouwen

ruimte

diversiteit

kwaliteit

Persistente probleem in langdurende zorg

mens en systeem zijn vervreemd van elkaar

verbroken verbindingen tussen:

lichaam en geest

management en werkvloer

financiering en inhoud

gezondheid en welzijn, arbeid, sport

zorgverlener en verzorgde

Verbroken Verbinding

relatie tussen *zorgverlener* en *zorgvrager*

vertrouwen, intimiteit, passie, aandacht, bezieling

is geworden tot

relatie tussen *leverancier* en *cliënt*

kosten, doelmatigheid, budget, efficiency, afrekening

Verbroken Verbinding

Systeem is belangrijker geworden dan *Mens*

vandaag is belangrijker *morgen*

cijfers belangrijker dan *mensen*

Zorgsysteem is niet toekomstbestendig

nieuw zorgsysteem is nodig

Zorg 3.0

**zijn zorgverzekeraars nog wel
nodig in nieuw zorgsysteem?**

**verZEKERen past niet
meer bij samenleving 3.0**

verONZEKERen

Uitgangspunten van Zorg 3.0

mensgericht

menslievend

vanuit eigen kracht

in eigen omgeving

samenredzaam

met bescherming van kwetsbare mensen

Voorbeelden van Zorg 3.0

Buurtzorg

brengt verpleging en verzorging weer bij de mensen

zelfsturende buurtzorgteams: verpleegkundigen ziekenverzorgenden

zorg op maat in buurt op basis van behoeften zorgvrager

integratie in netwerk van zorgvrager (gezin, vrienden, buurt)

platte, horizontale organisatie met nauwelijks managers

Geen Blauwdruk voor Zorg 3.0

zoeken, leren en experimenteren

innovatieruimte is nodig voor experimenten

werken met koplopers, niet met branche partijen

opschalen wat succesvol blijkt te zijn

**Wat betekent dat nu
voor de overheid?**

Faciliterende Overheid

richting geven

ruimte bieden

Richting Geven

duidelijke, ambitieuze kaders stellen

werken volgens heldere spelregels / principes

afstemmen van ontwikkelingen in samenhang

Ruimte Bieden

mentale, juridische, organisatorische, financiële ruimte

belemmeringen wegnemen

ongedachte coalities stimuleren

Faciliteren

niet zelf organiseren, maar mogelijk maken

dat anderen het zelf kunnen organiseren

niet VOOR maar met mensen werken

**Wat betekent dat nu
voor organisaties?**

Transitie Strategie

externe veranderstrategie

samenwerking met niche-partners

interne veranderstrategie

friskijkers, dwarsdenkers, kantelaars

Transitie Strategie

innovatieruimte creëren: 5% innovatieruimte

mobiliseer friskijkers en dwarsdenkers

ontwikkel langere-termijn perspectief

start radicaal vernieuwende experimenten

creëer schaduwproces binnen de organisatie

Transitie Strategie

succesvolle organisaties

nemen tijd voor verandering

creëren ruimte voor verandering

vanuit lange termijn oriëntatie

**Wat betekent dat nu
voor mensen?**

Mensen gaan zichzelf organiseren

in gemeenschappen

vertrouwen

transparant

kleinschalig

menselijke maat

Inzichten

de wereld verandert sneller dan de zorg

nieuw zorgsysteem is noodzakelijk

betekent machtsverschuiving binnen de zorg

mens komt in alles weer centraal te staan